

ศิลปะกับศิลปะภาษาเพื่อเด็กพิการ*

เลิศสิริร์ บวรภักดิ์†

จูลณี เกียนไทย‡

“ศิลปะ น. การแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้ประจักษ์ด้วยสื่อต่างๆ อย่างเสียง เส้น สี ผิ
รูปทรง เป็นต้น เช่น ศิลปะการดนตรี ศิลปะการวาดภาพ ศิลปะการละคร วิจิตรศิลป์”
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์; พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๑๐๐.)

บทคัดย่อ

ดร. ฟรานเซส อี. แอนเดอร์สัน เจ้าของบทความนี้ ได้เสนอรูปแบบศิลปกรรมเชิงภาษา ที่ช่วยเปิดเผยความในใจ
ของปัจเจกบุคคล ที่ไม่สามารถหรือไม่ต้องการแสดงออกทางวาจา ในบทบาททำนองเดียวกันกับทัศนศิลป์ที่แสดงออก
เชิงสัญลักษณ์. ศิลปกรรมภาษาได้แก่ การอ่านออกเสียง, การเขียนข้อความหรือเรื่องราว, การแสดงหุ่นหรือการ์ตูน,
และการสร้างบทกวี. ศิลปะภาษามีปรัชญาหลักซึ่งที่ค่อนข้างยากที่จะทำความเข้าใจให้ถึงแก่นแท้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาศึกษา.

คำสำคัญ: ศิลปะ, ศิลปะภาษา, การอ่านออกเสียง, การเขียน, กวีนิพนธ์

Abstract

**Art and Language Arts for Handicapped Children
Lertsiri Bovornkitti*, Chulanee Thianthai†**

*Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok

†Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok

This is a translated and edited version of chapter VI (pp. 132-158) of the book by Frances E. Anderson, entitled *Art-centered Education and Therapy for Children with Disabilities*, published in 1944 by Charles C. Thomas Publisher, Springfield, Illinois. Introduced in this chapter are art-based creative activities called *language arts*, which include visual vocabulary activities (reading aloud), writing activities, puppet plays, and poetry. In practice, it is of the same fashion in expressing mentality as symbolic expressions in drawings in individuals that would not or could not reveal themselves in verbal communication.

Of note, the art-based creative activities presented in this paper will be just the beginning – a jumping-off place – for the creative teacher. Teaching children with special needs is a constant challenge. These children need more practice than other children in learning skills and concepts. There is no reason to make practice a dull, boring drill when there are so many alternative ways to learn. For some reason, educators seem to believe that the brightest, most competent learners should be afforded the most creative teaching. On the contrary, if every child with special needs were taught with the same energy and creativity as a gifted child we might see far more enthusiastic, energetic progress in them. There is no excuse for boring any learner of any age with dull, uninspired teaching. Special children need special teaching far more than any others because they have so much farther to go. “Art-based academic learning can make the journey a joyful experience.”... F.E. Anderson.

Key words: art, language arts, art-based creative activities, visual vocabulary activities, puppet plays, poetry

*แปลและเรียบเรียงจากบท Art and Language Arts ในหนังสือ *Art-centered Education and Therapy for Children with Disabilities* โดย Frances E. Anderson จัดพิมพ์โดย Charles C. Thomas Publishers, Springfield, Illinois, U.S.A.; 1941. หน้า ๑๓๒ - ๑๕๘.

† สาขาศิลปศึกษา, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ‡ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรียบเทียบกระบวนการอ่านกับการเขียน

ก **การอ่าน** เป็นกระบวนการถอดรหัสสัญลักษณ์ให้ความหมาย โดยนัยกลับกัน **การเขียน** เป็นกระบวนการสร้างรหัสสัญลักษณ์เส้นตามความทรงจำจากที่เคยเห็นหรือได้ยิน.

ในช่วงแรก การถอดรหัสคำออกเสียงหรือคำพูด (สัทศาสตร์) อาศัยการเดาคำ ต่อเมื่อคุ้นเสียงคำจึงเกิดเป็นความหมาย. การเขียนยุ่งยากกว่า เนื่องจากการผูกประโยคเป็นกระบวนการซับซ้อน ต้องอาศัยความจำตัวพยัญชนะและสระ, การสะกดคำ, การประกอบรูปคำ, การวางลำดับอักษร, ลำดับคำ, ช่องไฟ, ไวยากรณ์, การใช้อักษรนำ, การเว้นวรรค/การใช้เครื่องหมายตอน, และการจัดลำดับความ. ภาษาเขียนจึงต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝน แต่คนส่วนใหญ่จะจดจำรูปแบบการเขียนโดยอาศัยประสบการณ์. เด็กประเภทเรียนรู้ยากจึงมักหลีกเลี่ยงงานเขียน ทำให้พื้นฐานทักษะการขีดเขียนล่าช้า และมักเป็นตลอดไป.

ศิลปศาสตร์ภาษากับทัศนศิลป์

ศิลปะด้านภาษากับทัศนศิลป์เป็นของคู่กันตามธรรมชาติ จะเห็นได้ในเด็กเล็กที่เริ่มแสดงออกตั้งแต่เมื่อหัดกินอาหารเอง โดยเล่นสนุกกับการป้ายแคร้รอบตบนก้าอึ้งและตามร่างกาย. ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเคยมีประสบการณ์ที่ลูกน้อยวัยเตาะแตะใช้แท่งทาร์มิฝปากวาดตามผนังห้อง หรือนำผ้าเหนียวปิดแผลไปติดตามบานประตู ซึ่งเป็นศิลปะที่ไม่ใช้คำพูดแสดงว่า "ดูซิฉันทำอะไรได้". เด็กพิเศษอาจแสดงออกแตกต่าง และเริ่มล่าช้า.

กรณีเด็กที่เริ่มซุกซนกับแคร้รอบตและแท่งทาร์มิฝปาก ถ้ามอบศิลปะวัสดุ เช่น สี ดินสอให้ เด็กก็จะขีดเขียนและเกิดความตระหนักว่าเป็นการสร้างภาษาสัญลักษณ์ของเขา. เด็กพิเศษที่พร้อมพัฒนา จะพยายามคัดลอกชื่อของตนเริ่มด้วยการลากเส้นขยุกขยิก และวาดรูปตัวเองออกมาคล้ายตัวแมงมุม. เมื่อพัฒนาต่อไปจนเด็กรับรู้ความเกี่ยวข้องระหว่างคำพูดกับคำเขียน ก็จะผ่านระยะขีดเขียนตระหวัดไปมา และวาดเป็นรูปเป็นร่างขึ้น ซึ่งเด็กจะเข้าใจว่านั่นคือสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตนและโลกของเขา.

เด็กพิการส่วนมากเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้อย่างลับสน

และไร้ตรรกะ สิ่งที่เห็นจึงสำคัญสำหรับผู้ที่อ่านไม่เก่งที่มักติดขัดอยู่กับการตีความถ้อยคำ ภาพจึงสามารถป้อนข้อมูลได้รวดเร็ว. เด็กที่เข้าใจภาษาภาพเร็วอาจหลอกครูผู้สอนให้เข้าใจว่าตนเข้าใจจากการอ่าน แต่แท้ที่จริงเขาเข้าใจเรื่องราวจากภาพ. ทำนองเดียวกัน เด็กที่มีความจำทางการได้ยิน จะสามารถจำคำอ่านของเด็กอื่นไปอ้างเป็นข้อความอ่านของตน. ดังนั้นการรวมศิลปะเข้ากับกิจกรรมศิลปะภาษา จึงก่อพลังกระตุ้นการเคลื่อนไหวการเห็นในการวาดเขียนและกิจกรรมศิลปะอื่นๆ ซึ่งช่วยโยงระหว่างคำพูดและประสบการณ์ชีวิตกับการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในภาษาเขียน.

เด็กที่มีอารมณ์อีดีอัดเบือน่ายง่ายและที่กลัวความล้มเหลว สามารถนำไปทำกิจกรรมเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่เหมือนในโรงเรียน เช่นเด็กที่บกพร่องด้านภาษา แทนที่จะให้ไปยืนหน้าชั้นเรียนเล่ากิจกรรมที่ทำในช่วงสุดสัปดาห์ ถ้าให้ไปผลิตตุ๊กตาติดบนจานกระดาษและอัดเสียงพูดของตุ๊กตาลงในเทป จะเกิดความสุขและทำได้. เด็กจะพูดบันทึกเทปอย่างคล่องแคล่ว เปลี่ยนจากบุคลิกเด็กขี้อาย ซึ่กลัวและไม่ค่อยพูดไปเป็นผู้อภิปรายที่สามารถ.

ผู้เขียนเคยไปจัดโปรแกรมละครให้กับกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ด้อยการเรียนรู้ โดยจัดให้เด็กกัมมันตภาพเกินที่เคลื่อนไหวคล่องแคล่วว่องไวแต่พูดตะกุกตะกัก แสดงบทบาทที่ต้องเดินและพูดซ้ำมากๆ และให้เด็กขี้อายที่มีปัญหาการพูดแสดงบทบาทอินทรีที่กล้าหาญและหยิ่งผยอง. เด็กทั้งสองแบบเล่นตามบทได้อย่างถูกต้องและละทิ้งเอกลักษณ์ด้อยเฉพาะตัวเกือบหมดสิ้น.

ในทำนองเดียวกัน หากงานในชั้นเรียนไม่จัดให้ตั้งเครียดแบบในห้องเรียนก็จะมีบรรยากาศน่ากลัวน้อยลง. การให้สร้างบทละครหุ่นจะน่าเบื่อน้อยกว่าให้เขียนรายงานเกี่ยวกับหนังสือที่อ่านและมีคำสะกดยาก. การเขียนโคลงกลอนเกี่ยวกับรูปร่างวาฬ แม้ไม่ใช่บทเรียนศิลปะภาษา แต่ก็ยังเป็นศิลปะ. ในทางศิลปะ การอ่านและการสะกดคำไม่สำคัญ. การวาดภาพการ์ตูนช่วยจูงใจเด็กมากกว่าให้สะกดคำในประโยค และเด็กพิการบางคนเชื่อว่าเป็นประสบการณ์ด้านภาษาเขียน.

ทัศนศิลป์สามารถเป็นตัวเร่งให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง

ภาระงานวิชาการกับความสำเร็จทางวิชาการ. ในช่วงเวลานอกที่ไปพัฒนารังสรรค์กิจกรรมศิลปะภาษาอังกฤษศิลปะเด็กจะค่อนข้างเต็มใจ เพราะไม่ค่อยกลัวความล้มเหลว เนื่องจากไม่เห็นถึงความถูกต้องของผลงาน แต่อยู่ที่การแสดงออกด้านสร้างสรรค์และการเสียงอย่างมีศิลปะ. สำหรับเด็กบางคนที่การยอมเสี่ยงที่ได้ผลในบทเรียนศิลปะอาจนำไปสู่การยอมเสี่ยงมากขึ้นในอนาคตในการเรียนรู้แบบทั่วไปที่เคยหลีกเลี่ยงหรือหวาดกลัว.

เอกลักษณ์การเรียนรู้ของเด็กพิการและศิลปะภาษา

เด็กพิเศษมีเอกลักษณ์การเรียนรู้ด้านศิลปะภาษาเฉพาะกลุ่มดังต่อไปนี้.

เด็กปัญญาอ่อน จะรับรู้ข้อมูลได้ช้ามาก จึงต้องการการสอนและการฝึกซ้ำๆ. นักเรียนปัญญาอ่อนระดับที่ยังเรียนรู้ได้ อาจคาดหวังว่าจะสามารถเรียนถึงระดับเกรด ๒ กับเกรด ๖ เมื่อจบมัธยมศึกษา นักเรียนประถมศึกษาระดับกลางจึงเพียงพออ่านออกเขียนได้. นักเรียนเหล่านี้มีความทรงจำไม่ดีและไม่สามารถลงความเห็นหรือวางหลักเกณฑ์ทั่วไปได้ดี. การพัฒนาแนวคิดจึงเป็นเรื่องยาก ซึ่งเด็กต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การวาดภาพและการเขียนการ์ตูนแสดงกิจกรรมจะแสดงผลสารได้ดีกว่าการใช้สูตรมหัศจรรย์พูดได้. แม้เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนรู้ได้ก็ยังคงใช้เวลานานมากในการศึกษาแนวคิดต่างๆ ที่อาจดูว่าไม่สมเหตุผล ดังเช่นที่ใช้เวลานานมากในการสร้างแสดงเรื่องราวชีวิตครอบครัวของหมีขั้วโลก. สถานการณ์ชีวิตจริงของเด็กเหล่านี้สำรวจได้ผ่านทางศิลปะและภาษาเขียน โดยให้ออกสาพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตประจำวัน, การแก้ปัญหา, การอ่านออกเขียนได้ และจินตนาการ โดยไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมทูลหรือเป็นแบบสร้างสรรค์และคิดเฟื่อง.

เด็กปัญญาอ่อนที่ยังฝึกได้ก็มีน้อยคนที่สามารถเขียนแสดงความคิดได้เอง แต่เมื่อให้รวมกลุ่มกับครูผู้สอนก็จะช่วยทะลอมแนวความคิดให้ปะติดปะต่อเป็นเรื่องราว นักเรียนบางคนอาจสามารถแสดงประสบการณ์ได้สมบูรณ์เหมือนที่ครูเขียน.

เด็กเรียนรู้อยาก มักคล้ายเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนรู้ได้ คือมีความจำไม่ดี, ขาดทักษะการแก้ปัญหา, มีความยากลำบากในการลงความเห็นสรุปการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่ง, และต้องการงานภาคปฏิบัติกว้างขวาง. นักเรียนปัญญาอ่อนเหล่านี้จำนวนมากมีสายตาเสื่อมรุนแรงซึ่งรบกวนการเขียนและการวาดภาพ. ในบางรายที่เห็นรูปร่างพื้นภาพไม่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถบอกความหมายของภาพได้.

ทางด้านศิลปกรรม ครูผู้สอนอาจยึดติดกับกรณีเด็กเรียนรู้อยากซึ่งมีเวลาฉลาด แต่ไม่สามารถเข้าใจการออกแบบ. นักเรียนประเภทนี้มีความยากลำบากในการเรียนรู้จากแบบจำลองของครูศิลปะในห้องเรียน แต่อาจเรียนรู้ได้ดีจากการสอนแสดงกิจกรรมทีละขั้นตอน แม้บางครั้งจะต้องจำจี้จำใช้หลายครั้งก่อนที่เขาจะสามารถลงมือทำได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดความเบื่อหน่ายอึดอัดใจ. นอกจากนั้นยังมีเด็กสายตาไม่ดีที่ไม่ชอบงานศิลปะ แต่ชอบพูดสนทนา จึงควรเน้นการแสดงออกทางศิลปะและกิจกรรมศิลปะภาษามากกว่าด้านคุณภาพศิลปภัณฑ์.

เด็กเรียนรู้อยากมักต้องทางการอ่านการเขียน ทั้งๆที่เป็นเด็กฉลาด จึงมักไม่พอใจตัวเองว่าเป็นคนโง่ และเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม ทำให้ทุกข์ใจเนื่องจากขาดการจูงใจ. ในเรื่องนี้ ครูจะต้องหาวิธีใหม่ๆ เพื่อให้ได้ผลการสอน ซึ่งเป็นสิ่งท้าทาย.

เด็กปัญหาด้านพฤติกรรม เด็กกลุ่มนี้เป็นพวกดีร้าย จะปฏิเสธกิจกรรมและอาจก่อความวุ่นวาย แต่ส่วนใหญ่มีความฉลาดเฉลียวปรกติ และไม่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีปัญหาสำคัญอยู่ที่ขาดแรงจูงใจ. ปรัชญาที่ใช้ได้ผล คือ "คุมพฤติกรรมเป็นปฐม วิชาการเป็นทุติยะ" นั่นคือเริ่มด้วยกิจกรรมในห้องเรียนด้วยงานศิลปะ ดนตรี การละเล่น และกิจกรรมสบายๆไม่เครียด ทำให้จิตใจผ่อนคลาย จนกระทั่งนักเรียนคุ้นกับบรรยากาศห้องเรียน. การใช้ศิลปะ/ศิลปะภาษาจะช่วยเด็กกลุ่มนี้ผ่านความเสี่ยงและประสบการณ์ที่สำเร็จไปสู่บรรยากาศที่เสริมสร้างการควบคุมตนเองและมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมอย่างเหมาะสม.

เด็กพิการทางกาย เด็กประเภทนี้ต้องใช้อุปกรณ์การเรียนแบบ ๓ มิติ และมีขนาดใหญ่จับถือได้สะดวก เช่นก้อนดินเหนียว

หรือมีตัวช่วย เช่น ดินสอหรือฟูกันแบบพิเศษ, คอมพิวเตอร์. กรณีที่เด็กจับถืออุปกรณ์เขียนหรือวาดไม่ได้ ให้เลือกรูปภาพจากนิตยสารหรือภาพถ่าย ใช้แสดงแทนการเขียนการวาด.

เด็กหูหนวกหรือหูตึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินก่อนรู้จักภาษา จะเรียนรู้การเขียนได้ยาก. หากเด็กได้เรียนรู้ภาษาสัญญาณยิ่งทำให้การเรียนรู้การเขียนยากยิ่งขึ้น. ทักษะศิลปะสามารถช่วยการเรียนรู้ภาษา และเด็กที่สูญเสียการได้ยินหลังได้เรียนรู้ภาษาแล้ว จะศึกษาทักษะการแสดงออกทางการเขียนได้ง่ายกว่า. แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม การติดต่อระหว่างครูกับนักเรียนจะยุ่งยากมาก ถ้าครูผู้สอนไม่ได้ผ่านการฝึกติดต่อกับเด็กที่หูพิการมาก่อน. การสอนจำเป็นต้องดำเนินเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน ร่วมกับแนวทางจากการเห็น โดยใช้บทเรียนด้วยภาพเพื่อให้เข้าใจติดตามการสอน ทำให้การใช้ศิลปะภาษาในเด็กพิการทางการได้ยินเกิดความยุ่งยากมาก แต่ก็เป็นความท้าทายแก่ทั้งนักเรียนและครูผู้สอน.

เด็กพิการทางสายตา เด็กประเภทนี้สามารถร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ/ศิลปะภาษาที่ปรับให้เหมาะสม เช่น ใช้การปั้นดินเหนียวแทนการวาดเขียน, การวาดภาพขาวดำขนาดใหญ่เพื่อให้มองเห็นได้. การวาดภาพหลากสีและมีรายละเอียดมาก ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กประเภทนี้.

อันดับต่อไปเป็นการเสนอกิจกรรมศิลปะภาษาและศิลปะที่เหมาะสมแก่เด็กพิเศษที่กล่าวข้างต้น.

ศิลปกรรมภาพคำ

แบบฝึกหัดภาพคำศัพท์จะช่วยสนับสนุนให้เด็กพิเศษตระหนักความรู้อย่างละเอียดของภาษา และช่วยเด็กเรียนไม่เก่งที่มีความจำไม่ดีและต้องทักษะการเห็น. แม้กิจกรรมเหล่านี้เน้นการเห็น แต่อาจใช้การได้ยินและการสัมผัสคำช่วยให้นักเรียนจัดจำโครงสร้าง และความหมายของคำ. ส่วนสุดท้ายของกิจกรรมเหล่านี้คือการเขียนภาพคำศัพท์จากที่เห็น.

ภาพรูปร่างคำศัพท์ การให้เด็กเขียนรูปร่างคำตามที่เห็นได้ยิน หรือคลำรู้สัมผัส เป็นการท้าทายเด็ก. ภาพคำที่นิยมใช้คือคำคุณศัพท์, คำกริยาวิเศษณ์, และคำกริยา เพราะเป็นคำที่

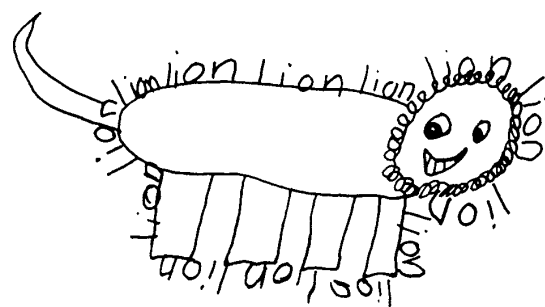
สามารถแสดงออกทางการเห็นถึงความหมายแตกต่างเช่นภาพคำในรูปที่ ๑ แสดงโดยขนาดคำ, ความหนาของเส้น, อารมณ์รู้สึก หรือสี. แบบฝึกหัดอาจเป็นรูปแบบการละเล่น (เกม) เช่นบอกให้นักเรียนวาดอะไรตามใจแสดงถึงความสูง, ความเตี้ย, และความต่ำ เป็นต้น.

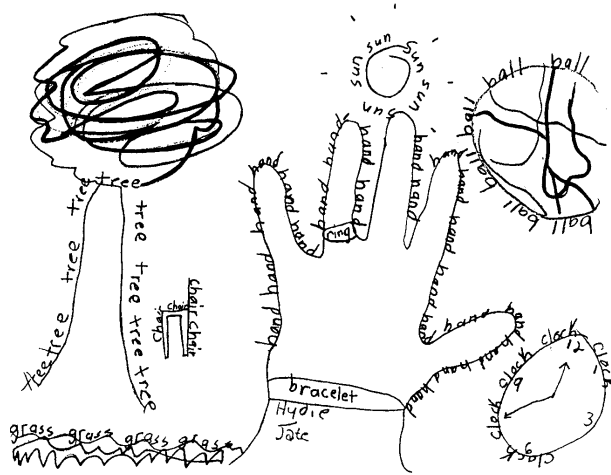
รูปที่ ๑ ตัวอย่างภาพคำและความหมาย

ภาพคำศัพท์ ให้เขียนรูปภาพแสดงความหมายของคำบอกสิ่งของ, สถานที่, สัตว์, ลูกบอล, นาฬิกา, (รูปที่ ๒ และ ๓). ผู้สอนอาจร่างภาพด้วยเส้นดินสอบางๆ แล้วให้เด็กทำต่อจนเสร็จ จะใช้ศิลปะวัสดุใดก็ได้ตามต้องการ. เมื่อเด็กวาดเสร็จแล้ว ครูใช้ยางลบลบรอยร่างออก. สำหรับเด็กพิการทางการเคลื่อนไหวละเอียด ต้องร่างภาพขนาดใหญ่ให้.

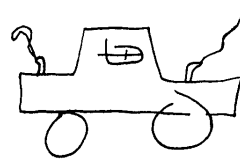
อภิธานภาพคำศัพท์ (pictionary = picture dictio-

รูปที่ ๒ ภาพสิงโตโดยเด็กประถมปีที่ ๒

รูปที่ ๓ ตัวอย่างภาพรูปประคน มีต้นไม้ เก้าอี้ หนุ้า ดวงอาทิตย์ มือ สร้อยข้อมือ ลูกบอล และนาฬิกา

TRUCK
BIG
YELLOW
FAST
WHEELS

TRUCKS
ARE
BIG
AND
GO
FAST
ON
THE
STREET

รูปที่ ๔ แสดงการผูกประโยคจากภาพคำตั้งต้น

mary) ให้เด็กทำหนังสืออภิธานภาพคำศัพท์ในสมุดหน้าว่าง แต่ละหน้าใส่อักษรเรียงจาก a ถึง z และเพิ่ม ch, sh และ th ที่ออกเสียงแตกต่างจาก c, s และ t. สำหรับเด็กที่เบื่อง่าย ควรแจกกระดาษให้ทำแต่ละวันพิมพ์อักษรไว้ที่หัวกระดาษ มอบนิเทศสารให้เด็กเลือกรูปภาพมาแปะติดในหน้ากระดาษ ตามตัวอักษรที่ตรงกับคำออกเสียงของรูปภาพ หรือถ้าเด็กวาดภาพได้ ก็ให้เด็กวาดภาพลงในกระดาษหน้าที่ตรงกับอักษร. หลังจากได้ภาพแล้วให้เด็กเขียนสะกดคำนั้นๆไว้ เหนือหรือใต้ภาพ ซึ่งผู้สอนอาจช่วยสะกดคำให้.

การเขียน

ก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดออกทางกิจกรรมการเขียน เด็กจะต้องรู้จักพยัญชนะและสะกดคำบางคำได้ แต่ไม่ต้องคอยจนเด็กรู้จักคำพยัญชนะได้ครบและสะกดคำได้มากมาย. การเขียนของเด็กให้เป็นไปตามความคิดความรู้สึกของเขา การแก้ไขให้ถูกต้องเป็นเรื่องภายหลัง. ในช่วงเริ่มต้นต้องปล่อยให้เด็กทำงานอย่างเสรีไม่พะวงกับความผิดถูก. แนวความคิดเกี่ยวกับความคล่องในการเขียน ดูได้จากเอกสารของ Tiedt, Bruemmer, Lane, Stelwagon, Watanabe, และ Williams.

สัมพันธภาพเสรี การเขียนคำอธิบายภาพเป็นการแสดงออกความคิดอย่างเสรี. เมื่อให้เด็กวาดภาพคน สัตว์ หรือสิ่งของไว้ที่ส่วนบนของหน้ากระดาษ แล้วให้เขียนคำอธิบายภาพตามความรู้สึกนึกคิด โดยไม่คำนึงถึงการสะกดคำให้ถูกต้อง เพราะหวังเพียงความคิดต่อภาพเท่านั้น. ต้องแนะนำให้เขียนออกไปตามความคิดเรื่อยๆ ถ้านึกไม่ออกกว่าจะเขียนอย่างไร ให้ปล่อยให้ไม่ต้องเสียเวลาหยุดคิด ให้ผ่านไปเขียนคำอื่น. เด็กๆมักพอใจที่ตนสามารถคิดคำอธิบายได้หลายคำ และถ้าตั้งต้นคำให้ เด็กอาจผูกคำให้เป็นประโยคได้ (รูปที่ ๔) ซึ่งเป็นความพยายามของการเขียนแสดงความคิด.

การระดมสมองด้วยภาพ เป็นการให้เด็กแสดงการแก้ปัญหาโดยใช้ภาพ. ผู้สอนเป็นผู้ตั้งโจทย์ปัญหา เช่น มีช้างอยู่บนหลังคา ไม่มีใครรู้ว่ามันขึ้นไปอยู่ได้อย่างไร ให้เด็กคิดและวาดภาพแสดงการเอาช้างลงมาจากหลังคา. รูปที่ ๕ เป็นภาพที่เด็กชายอายุ ๔ ขวบวาดภาพตอบปัญหาแสดงการนำเม่นตัวน้อยออกจากหีบ. การให้เด็กคิดหาวิธีแก้ปัญหา นอกจากเป็นการบริหารสมองสร้างทักษะ การระดมสมองผ่านการวาดภาพเป็นการจูงใจทางเลือกในกรณีที่เด็กไม่เต็มใจหรือเขียนคำอธิบายไม่ได้.

การเขียนข้อความระคนภาพ (Rhebus writing) ผู้แปล

มีความเห็นว่าการเขียนแบบนี้คล้ายการเขียนข้อความไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน. การเขียนแบบรีทับบัสส่วนใหญ่ใช้ภาพแทนคำนามและคำกริยา (รูปที่ ๖). รูปภาพที่ใช้อาจวาดขึ้นเองหรือตัดจากนิตยสาร. เรื่องราวจากการเขียนแบบรีทับบัสนี้เป็นที่สนใจแก่บรรดาเด็กๆ เพราะเมื่อเด็กอ่าน

เรื่องของเพื่อนๆ คล้ายได้ทำการถอดรหัส.

ละครหุ่น การสร้างหุ่นเป็นงานโปรดของเด็ก. เด็กสามารถสร้างหุ่นจากถุงกระดาษ, จานกระดาษ, ถุงเท้าเก่า, หรือช้อน (รูปที่ ๗). การสร้างหุ่นเป็นงานชุดแรกที่สามารถนำไปสู่การเขียนที่สร้างสรรค์.

How to Get a Porcupine Out of a Box

รูปที่ ๕ ภาพที่เด็กวาดแสดงการนำเม่นน้อยออกจากหีบ

1's there was a .
This lived on ST.
So, the had a problem.
The
 the poor .

รูปที่ ๖ก ภาพแสดงการเขียนข้อความระคนภาพ

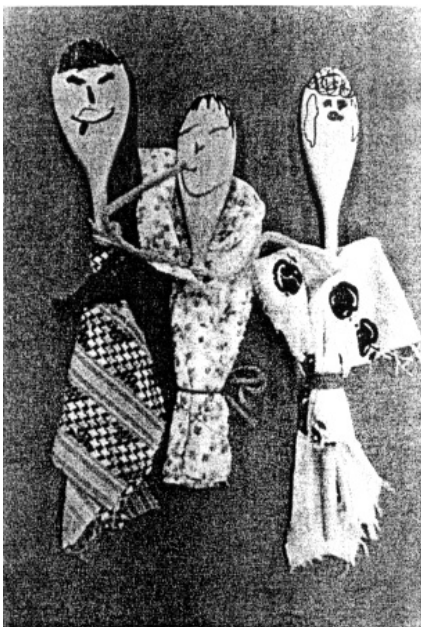
The was very mad.
He ~~tried~~ a plan, so that the

him.
Then he had a real good ~~idea~~.
He moved 2 ST.

รูปที่ ๖ข ภาพข้อความระคนภาพ

บทสนทนาละครหุ่นไม่ใช่เครื่องหมายคำพูด จะใส่ชื่อผู้สนทนาแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุดคู่ (:) ต่อด้วยคำสนทนา. เด็กๆที่ยังไม่พร้อมทางการเขียนเรื่องราว ครูอาจเริ่มด้วยอัดเสียงแล้วนำมาอ่านให้เด็กฟังทำให้เด็กได้รับทราบถึงจินตนาการของตนที่จะเขียนและบันทึกไว้. ข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างที่เขียนโดยเด็กโรคทางอารมณ์รายหนึ่ง แสดงถึงเขาวงกตปัญญาของเด็กๆ

RABBIT : Help! Mom! Dad! I'm scared. I don't know my way home. Come get me! I'm dirty and hungry.

LAMP POST: (Leans down and shine) Who are

รูปที่ ๗ ตัวหุ่นทำจากช้อนและเศษผ้า

you? Where did you come from?

RABBIT: I'm Bucky Bunny. I live in the forest. I'm lost.

LAMP POST: I don't move much. I just stand and shine. I might know someone who can help you.

(Lamp Post shines on Parking Meter. Parking meter ticks time away.)

RABBIT: I'm lost. Can you help me?

PARKING METER: I'm running out of time. Do you have any money? I can't help you if I run out of time.

RABBIT: Oh, no! What will I do? (rabbit trips over gabbage can)

GABBAGE CAN: Ouch! That hurt! Be more careful.

RABBIT: I'm sorry. I need help to get home. Can you please help me?

GABBAGE CAN: I just collect gabbage. And I'm too full to move.

ในที่สุดเจ้ากระต่ายก็กลับบ้านได้ แท้จริงแล้วเขาอยู่ที่บ้านตลอดเวลาในความฝันร้าย.

การสนทนาระหว่างหุ่นหรือระหว่างผู้สวมหน้ากากหุ่น ซึ่งเป็นเสมือนได้เปลี่ยนบุคลิกหรือตัวตน ทำให้เด็กกล้าพูดจาได้อย่างเสรี เปลี่ยนจากคนไม่ค่อยพูด มาพูดได้จ้อยๆ และพูดสิ่งที่ไม่กล้าพูด. ครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กหุ่นพูดคุยกันไม่ใช่เพียงทักทาย. การสนทนาของหุ่นช่วยให้เด็กพัฒนาด้านการพูดและเขียนคำสนทนา. (รูปที่ ๘)

การตุ๋น มีบทบาทด้านการพัฒนาทักษะการเขียนเช่นเดียวกับละครหุ่นและการแสดงละคร. เริ่มให้เด็กวาดภาพคนสัตว์หรือสิ่งของ หรือตัดจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และ

รูปที่ ๘ เด็กสวมหน้ากากแล้วสนทนา

ติดไว้ที่ส่วนบนของแผ่นกระดาษ แล้วให้เด็กเขียนหรือวาด แสดงว่าภาพเหล่านั้นพูดว่าอะไร. ถ้าใช้ ๒ ภาพก็ให้ถามว่าเขา สนทนาอะไรกัน เช่น มะนาวพูดกับแพะ. การกำหนดงาน แลกประหลาดจะช่วยทำให้เด็กสนใจ และนำไปสู่การเขียนการ อ่านได้ง่ายขึ้น.

กวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์เป็นภาพวาดด้วยถ้อยคำ. กวีนิพนธ์สร้างภาพ ลักษณะตามที่เห็น, รู้สึก และได้ยิน. กวีนิพนธ์เป็นทั้งดนตรี ที่ใช้ถ้อยคำสร้างจังหวะไปกับกระแสเสียง. เนื่องจากการ ประหยัดถ้อยคำ กวีนิพนธ์จึงเป็นที่ชื่นชอบของเด็ก. เด็กด้อย การอ่านเขียนอาจพบว่าการสร้างกวีนิพนธ์สนุก เพราะไม่ต้อง พุดหรือเขียนมากเพื่อแสดงออกความคิดความรู้สึก และ กระทำกิจกรรมสำเร็จได้รวดเร็ว.

การทำทนายในการแต่งกวีนิพนธ์คือการเลือกถ้อยคำให้ เทียบตรงกับภาพลักษณะในใจผู้เขียน. การพัฒนาศัพท์จากการ เห็นและความคล่องในการเขียนเป็นการนำไปสู่การเขียนกวี นิพนธ์. เมื่อเด็กคุ้นกับคำที่เห็นและได้ยิน ช่วยให้เด็กเห็น และได้ยินภาพลักษณ์ของบทกวี.

เด็กจำนวนมากไม่ได้ตระหนักว่าถ้อยคำในเพลงที่ตนชื่นชอบเป็นกวีนิพนธ์. เพลงสวดและจังหวะเต้นก็เป็นบทกวี. การ ร้องเพลง และการสวดเป็นการนำไปสู่การศึกษา กวีนิพนธ์ เช่น การอ่านบทเพลงสั้นไปเรื่อย ๆ ตามเนื้อหาโดยไม่มีเสียงดนตรี, การร้องการอ่านเนื้อเพลงกล่อมเด็กและโคลงกลอนที่เด็กชอบ. หนังสืออ่านที่รวมกวีนิพนธ์เข้ากับศิลปะสร้างความบันเทิงใจให้เด็กทราบซึ่งในบทโคลงกลอน เช่น หนังสือสนทนากับ

ดวงอาทิตย์ ของ Koch & Farrell ซึ่งรวมบทกวีนิพนธ์และ งานศิลปะจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นแบบจำลองที่ดีเลิศสำหรับ หนังสือกวีนิพนธ์ของชั้นเรียน.

สรุปว่า กวีนิพนธ์เป็นรูปแบบหนึ่งของศิลปกรรม การ รั้งสรรคืบทกวีรูปแบบต่างๆ ก็คือการวาดภาพด้วยถ้อยคำ ซึ่ง ความไพเราะเปรียบได้กับสุนทรียภาพของภาพวาด. กวีนิพนธ์ เป็นภาษาสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงออกความในใจได้เช่น เดียวกับภาพวาด.

บรรณานุกรม

๑. Anderson FE. Art for all the children: A sourcebook for the impaired child. Springfield, IL: Charles C Thomas; 1978.
๒. Anderson FE. Becoming, being and expressing through art. San Francisco, CA.: Abbey Gate Press; 1993.
๓. Florida Times-Union. The heart and soul of the muppets is gone. May 18, 1990. p. 1.
๔. Florida Times-Union. The muppet man. May 17, 1990. p. 2.
๕. Fuller MJ, Pribble DA. "Cartooning," drawing the line in art and social studies. Art Education 1982;35:9-11.
๖. Koch K, Farrell K. Talking to the sun. New York: Henry Holt; 1985.
๗. Oino CL. RX for formula poetry in the content area. A curriculum guide from the School Board of Volusia County, P.O.Box 1910, Daytona Beach, FL 32015.; 1983.
๘. Tiedt IM, Bruemmer SS, Lane S, Stelwagon P, Watanabe KO, Williams MY. Teaching writing in K-8 classrooms. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1983.

ขอขอบพระคุณ ดร.ฟรานซิส เอฟ.อี. แอนเดอร์สัน นักศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกาที่กรุณามอบและอนุญาตให้แปลหนังสือ *Art-centered Education and Therapy for Children with Disabilities*.